

Aan: de vaste Kamercommissie OCW
Postbus 20018
2500 EA DEN HAAG
E cie.ocw@tweedekamer.nl

Datum: 10 december 2021
Kenmerk: 21-064

Onderwerp: Monitor Mentale gezondheid en Middelengebruik Studenten hoger onderwijs, en het Nationaal Programma Onderwijs: voortgang najaar 2021.

Contact: Fred Balhuizen E fred.balhuizen@wijzijnmind.nl M 06 2042 0371

Geachte leden van de vaste commissie voor OCW,

Op respectievelijk 14 en 15 december a.s. kunnen er feitelijke vragen worden gesteld en/of inbreng worden geleverd aan de ministers Slob en Van Engelshoven over de resultaten van de Monitor Mentale gezondheid en Middelengebruik Studenten hoger onderwijs, en het Nationaal Programma Onderwijs: voortgang najaar 2021.

Met deze brief levert MIND inbreng voor bovengenoemde. MIND vertegenwoordigt kinderen, jongeren, studenten en jongvolwassenen met psychische problemen en aandoeningen en hun ouders. Bij MIND zijn verschillende patiënten- en familieverenigingen aangesloten.

De brieven, rapporten en andere bijlagen geven veel stof tot nadenken en vragen. We kunnen stellen dat het niet goed gaat met de mentale gezondheid van de jeugd in Nederland. Eenzaamheid, depressie- en angststoornissen en zelfs eetstoornissen nemen enorm toe. Zie genoemde onderzoeken van het CBS, Trimbos en MIND¹. Net als aan de Commissie voor VWS die op 29 november jl. een WGO Jeugd hield, vragen wij specifiek uw aandacht voor de mentale gezondheid van kinderen en jongeren/studenten. In deze brief gaan wij daarbij ook in op het aspect prestatiedruk.

Studenten hoger onderwijs

"Het was een hoge drempel om naar een zorgcoördinator te stappen om hulp te vragen. En toen ik daar was, kreeg ik alleen een luisterend oor, ik werd bedankt en daarna kon ik weer vertrekken". – Deelnemer focusgroep visie van jongeren op mentale gezondheid in het onderwijs.

Uit de monitor van het Trimbos blijkt dat er sterke verbanden zijn tussen het ervaren van (heel) veel stress en prestatiedruk enerzijds, en psychische internaliserende klachten en emotionele uitputting anderzijds. Studenten die veel stress en/of prestatiedruk ervaren, hebben ook een mindere mate van positieve mentale gezondheid en veerkracht.

¹ a) Onderzoek MIND, 17 november 2021: <https://wijzijnmind.nl/nieuws/blijvende-gevolgen-van-de-coronacrisis-voor-mensen-met-psychische-klachten>

b) Onderzoek Trimbos, eveneens november 2021: <https://www.nu.nl/coronavirus/6167231/helpt-studenten-had-psychische-klachten-in-coronacrisis-kwart-was-levensmoe.html>

c) Onderzoek CBS, september 2021: <https://www.cbs.nl/nl-nl/nieuws/2021/35/mentale-gezondheid-in-eerste-helft-2021-op-dieptepunt>

Het Trimbos stelt 'dat er winst is te behalen in het vergroten van het mentaal welbevinden van studenten zodat zij optimaal kunnen functioneren tijdens hun studietijd, en zich optimaal kunnen ontwikkelen, ook na afronding van een studie. Hierbij is onder meer de inzet op het terugdringen van studiestress, prestatiedruk en psychische klachten en het verbeteren van passende ondersteuning van studenten die vastlopen van belang'.

"Er is gebrek aan aandacht voor de psychische gezondheid, herkennen en signaleren van problemen vanuit docenten, mentors en decanen. Zolang jij dingen haalt, gaat het goed met je." – Deelnemer focusgroep visie van jongeren op mentale gezondheid in het onderwijs.

Wij zouden graag zien dat de minister de benodigde inzet concreet maakt en zich sterk maakt voor een Nationaal Preventieakkoord Mentale Gezondheid waarin specifiek aandacht is voor de mentale gezondheid van studenten en zeker ook voor de benodigde middelen om studenten passend te ondersteunen. Voorts vragen wij om bij het maken van concrete plannen, studenten zelf te betrekken. Goede initiatieven met concrete ideeën zijn bijvoorbeeld Lieve Mark en Frisse Gedachten.

Nationaal Programma Onderwijs

Vanzelfsprekend zijn wij blij dat er een Nationaal Programma Onderwijs van deze omvang mogelijk is gemaakt.

We zien helaas nog niet terug dat het beschikbare geld ook wordt besteed aan mentale gezondheid en hebben de indruk dat de nadruk nu ligt op maatregelen om cognitieve achterstanden te beperken of te herstellen. Begrijpelijk, maar wij pleiten er ook voor om een (substantieel) deel van de beschikbare gelden in te zetten voor de mentale gezondheid van kinderen en jongeren. Dat kan door deze *direct en geormerkt* in te zetten voor het bijbrengen van meer sociaal-emotionele vaardigheden. Bijvoorbeeld door het stimuleren van het onderdeel Welbevinden van de Gezonde School, maar ook door het inzetten van peer educators van de MIND Young Academy. (Het effect van deze vorm van educatie is aangetoond. Door corona mogen deze programma's momenteel niet fysiek op school plaatvinden, maar is er een online variant. Zodra het kan, moet hierin opgeschaald kunnen worden.)

De druk op de leerkrachten is groot, en er is sprake van een lerarentekort. Leraren hoeven deze lessen echter niet altijd zelf te verzorgen. Zij kunnen deze lessen ook laten verzorgen door vakdocenten en peer educators. Anno 2021 is het niet meer uit te leggen dat kinderen en studenten wel les krijgen in gym of lichamelijke opvoeding, maar geen les in mentale gezondheid. Terwijl hier zoveel gezondheidswinst mee te behalen valt. Het is een grote wens dat sociaal-emotionele vaardigheden onderdeel worden van de zogenoemde kerndoelen en eindtermen van zowel het primair als voortgezet onderwijs.

Kunt u met de minister nagaan in welke mate er in het kader van het NPO concreet gewerkt wordt aan de mentale gezondheid van leerlingen? Op welke wijze rapporteren onderwijsinstellingen of een deel van de middelen aan mentale gezondheid is besteed? Kunnen de extra middelen specifiek geormerkt worden voor lessen over mentale gezondheid zoals de MIND Young Academy? En kan in het curriculum worden opgenomen dat op elke school les moet worden gegeven in persoonlijke ontwikkeling in relatie tot mentale gezondheid en dat er op elke school daarbij individuele opvang geregeld is voor studenten?

Tot slot, prestatiedruk

“Er heerst de opvatting ‘hoe hoger, hoe beter’. Dat maakt de druk heel groot om goed te moeten presteren, soms ook boven je eigen kunnen uit. Ben je ‘hoog’ opgeleid, dan is dat soms boven je niveau. Ben je ‘laag’ opgeleid, voel je je al gelijk minder”. – Deelnemer focusgroep visie van jongeren op mentale gezondheid in het onderwijs.

Het Trimbos geeft aan dat prestatiedruk een (negatieve) relatie heeft met mentale gezondheid. Maar dat geldt niet alleen voor studenten, we zien het ook al op de lagere school. Het voornemen van minister Van Engelshoven om de minimale eisen van het BSA landelijk naar beneden te brengen vinden wij in dit verband ook een goede eerste stap, maar er is meer nodig. En vandaag kan al worden gewerkt aan minder stress en prestatiedruk. Een voorbeeld is het verbieden van een toetsweek na de vakantie en het verplichten van meer ruimte voor ontspanning binnen het lesprogramma van de school (sport, muziek, drama etc.)

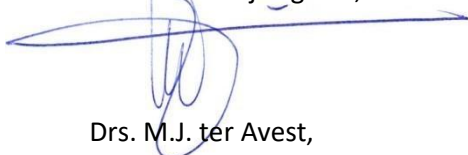
Wat volgens ons daarnaast nodig is om vanuit een breed maatschappelijk perspectief naar dit onderwerp te kijken en daarover als samenleving met elkaar in debat te gaan. Met als doel dat op termijn jongeren minder ongezonde stress en druk ervaren vanuit de maatschappij en kunnen bloeien zoals zij dat willen. De last voor jongeren is zeer hoog (door prestatiedruk, corona, etc.). Deze moet omlaag, en de draagkracht van jongeren om deze last te kunnen dragen moet vergroot. Door scholing, begeleiding en ondersteuning kan hun eigen kracht worden vergroot. De vraag is wel: speelt hier ook nog sociaaleconomische ongelijkheid? Kan elk kind wel naar sport, muziekles etc.? Zou hier geen gemeentelijke financiële steun voor beschikbaar moeten zijn of komen als gezinnen dit niet kunnen betalen?

De motie 35 925 nummer 33 van de heren Segers en Heerma dat het leenstelsel moet worden afgeschaft en vervangen door een basisbeurs is een hele goede stap in de richting om financiële zorgen onder studenten te verminderen.

Maar er is meer nodig! Als bijlage bij deze brief sturen we u de brief mee die recentelijk ook naar de commissie VWS is gestuurd met onze inbreng voor het Leefstijl Preventiedebat. In de bijlage vindt u ook de brief die we hebben gestuurd naar de informateur met ons pleidooi voor een Deltaplan Mentale Gezondheid. En tot slot bijgaand de inspirerende opbrengst van een zogenoemde Design Day, waar scholieren en studenten samen spraken over diverse aspecten van mentale gezondheid, waaronder in het onderwijs.

Wij spreken namens onze achterban de verwachting uit dat uw Kamercommissie OCW samen met VWS, SZW en Financiën tot concrete toezeggingen en afspraken komt om mentale gezondheid in het onderwijs vorm te geven.

Met vriendelijke groet,

Drs. M.J. ter Avest,
Directeur / bestuurder MIND

BIJLAGEN

1. Brief Leefstijl Preventiedebat
2. Brief aan de informateur over een Deltaplan Mentale Gezondheid
3. Verslag Jongeren Design Day MIND